

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Sairaanhoitajaopiskelijan ammatti- identiteetin kehittyminen

Linda Tinkanen

2018 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Sairaanhoitajaopiskelijan ammatti- identiteetin kehittyminen

Linda Tinkanen
Sairaanhoitajakoulutus
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2018

Linda Tinkanen

Sairaanhoidajaopiskelijan ammatti-identiteetin kehittyminen

2018

Sivumäärä 38

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää sairaanhoidajaopiskelijan ammatti-identiteetin kehittymistä koulutuksen aikana. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa siitä, mitkä tekijät ovat yhteydessä ammatti-identiteetin kehittymiseen koulutuksen aikana. Tavoitteena on, että tuloksia voisi hyödyntää hoitotyön koulutuksen kehittämisessä.

Opinnäytetyö toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Aineisto kerättiin Laurea-ammattikorkeakoulun tarjoamista tietokannoista (Medic, Finna, Arto ja TamPub). Aineistoksi valikoitui kahdeksan vuosina 2008-2018 julkaistua suomenkielistä tutkimusartikkelia. Aineiston analyysissä käytettiin deduktiivista sisällönanalyysiä.

Opinnäytetyön tulosten perusteella ammatti-identiteettiä edistäviksi tekijöiksi koettiin myönteiset kokemukset opiskeluaikana, vastuun saaminen, opiskelijan saamat roolimallit, opiskelijan saama ohjaus ja palaute, hyvä opiskelijan ja ohjaajan välinen suhde, työyhteisön jäsenenä pääseminen sekä reflektio. Ammatti-identiteetin kehitystä estäviksi tekijöiksi osoittautuivat ohjauksen puute, opiskelijan puuttuva mielenkiinto opiskeltavaa alaa kohtaan, ikävät kokemukset ja kommentit, huono ilmapiiri harjoittelupaikalla, jatkuva negatiivinen palaute sekä opiskelijan kokemus riittämättömyyden tunne.

Tuloksista kävi ilmi, että erityisesti harjoittelun aikaiset kokemukset olivat voimakkaasti yhteydessä opiskelijan ammatti-identiteetin kehittymiseen. Laureassa käytössä olevan LbD-toimintamallin yhteyttä ammatti-identiteetin kehitykseen ei oltu suoraan pohdittu valikoidussa aineistossa, mutta työelämälähtöisyys, johon LbD-malli perustuu korostui saaduissa tuloksissa.

Opinnäytetyön tulokset voisivat olla hyödynnettävissä opiskelijaohjauksen kehittämisessä harjoittelupaikoilla. Erityisesti harjoitteluohjaajien riittävään perehdytykseen kannattaa panostaa. Ohjaajien ja opettajien tulisi olla tietoisia opiskelijan ammatillisen kasvun prosessista ja siihen vaikuttavista tekijöistä, jotta sitä voidaan tukea parhaalla mahdollisella tavalla. Ohjaajalla on suuri merkitys uusien, mielenkiintoisten oppimistilanteiden järjestämisessä ja onnistumisen kokemusten tuottamisessa opiskelijalle.

Asiasanat: sairaanhoidajaopiskelija, ammatti-identiteetti, ammatillinen kasvu, hoitotyö

Linda Tinkanen

The development of a Nursing Student's Professional Identity

2018

Pages

38

The purpose of this thesis was to find out how the professional identity of a nursing student develops during education. The aim of the thesis was to produce information about the factors that have an impact on developing the professional identity of a nursing student.

The thesis was written as a descriptive literature review. The sources and materials were gathered using the databases provided by Laurea University of Applied Sciences (Medic, Finna, Arto and TamPub). Eight different research articles were chosen as a source material for the thesis. The articles were all written in Finnish and they were published between 2008-2018. The analysis of the materials was done by deductive content analysis.

The results of the descriptive literature review were that the factors that promoted the progress of one's professional identity were positive experiences during school, gaining responsibility, role models, feedback and guidance, good relations between student and instructor, gaining membership from the work community and reflection. The factors that had a negative impact on it were lack of guidance, lack of interest in the field of study, negative experiences and the feeling of inadequacy experienced by the student.

The results concluded that especially the experiences gained during the work experience affected the development of nursing student's professional identity. The effects of the LbD model used in Laurea were not directly studied in the material but work-based learning was highlighted in the results.

These results could be used in developing student counseling in work-based learning. Especially the mentors at training places should be educated well for counseling. The mentors and teachers should have knowledge of the process of developing student's professional identity and the factors that have an impact on it so it can be supported. The mentor has a major impact on producing positive experiences for the student in work-based learning.

Keywords: Nursing student, professional identity, occupational development, nursing

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Ammatti-identiteetti.....	7
2.1	Sairaanhoitajaopiskelijan ammatti-identiteetti koulutuksen eri vaiheissa	7
2.2	Ammatti identiteetin kehittymistä edistäviä tekijöitä	9
2.3	Ammatti-identiteetin kehittymistä hidastavia tai vaikeuttavia tekijöitä.....	11
2.4	Opetussuunnitelma	12
2.5	LbD -toimintamalli Laureassa	13
3	Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset	15
4	Opinnäytetyön empiirinen toteutus	15
4.1	Kuvaileva kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä	15
4.2	Aineiston valinta	17
4.3	Aineiston analyysi	21
5	Opinnäytetyön tulokset.....	24
5.1	Ammatti-identiteetin kehitystä edistävät tekijät	24
5.2	Ammatti-identiteetin kehitystä estävät tekijät	28
6	Pohdinta	30
6.1	Tulosten tarkastelu.....	31
6.2	Opinnäytetyön luotettavuus- ja eettiset kysymykset	33
	Lähteet	35

1 Johdanto

Jatkuva yhteiskunnan ja työelämän muutos asettaa haasteita ammatillisen identiteetin kehitykselle. Ammatti-identiteetin merkitystä onkin kyseenalaistettu moniammatillisuuden sekä elinikäisen oppimisen tultua kasvaviksi trendeiksi työelämässä. Tältä kannalta tarkasteltuna vahva ammatillinen identiteetti vaikuttaisi enemmänkin rasiitteelta kuin tavoiteltavalta asialta työelämässä. Käytännön työelämä on kuitenkin osoittanut, että oman osaamisen tunnistaminen ja kyky sen markkinointiin sekä työntekijän käsitykset itsestä omaan ammattiin suhteutettuina ovat välttämättömiä. (Eteläpelto 2008, 47.)

Nykypäivän haasteena onkin oman ammatti-identiteetin jatkuva rakentaminen sekä oman osaamisen määrittely yhä uudelleen. Lyhyet, katkonaiset työsuhteet sekä epävarmuus töiden jatkumisesta eivät edistä vahvan ammatillisen identiteetin rakentumista. Monet tuoreet tutkimukset osoittavatkin, ettei työelämä aina anna mahdollisuuksia ammatti-identiteetin kehittymiselle. (Eteläpelto 2008, 47.)

Koska nykypäivän työelämä asettaa haasteita vahvan ammatillisen identiteetin rakentamiselle olisi siihen tärkeää kiinnittää huomiota jo opiskeluaikana. Tämän opinnäytetyön teoriaosudessa kuvaillaan ammatti-identiteettiä käsitteenä sekä sen muodostumista koulutuksen aikana. Lisäksi teoriaosiossa on kuvattu sairaanhoitajakoulutuksen opetussuunnitelmaa ja Laurea -ammattikorkeakoulussa käytössä olevaa Learning by Developing -toimintamallia.

Opinnäytetyö toteutetaan kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, koska aihetta on jo tutkittu aiemmin useissa tutkimuksissa. Tämän opinnäytetyön kirjallisuuskatsauksen avulla luodaan kokonaiskuvaa näiden aikaisempien tutkimusten tuloksista. Tavoitteena on, että opinnäytetyöhön kerätyt tulokset olisivat hyödynnettävissä esimerkiksi sairaanhoitajakoulutuksen kehittämistyössä. Analysointimenetelmänä käytetään deduktiivista sisällönanalyysia.

Tässä opinnäytetyössä selvitetään sairaanhoitajaopiskelijan ammatti-identiteetin kehittymistä koulutuksen aikana. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa siitä, mitkä tekijät sairaanhoitajakoulutuksen aikana edistävät tai estävät opiskelijan ammatti-identiteetin kehittymistä. Tulosten perusteella voidaan tehdä johtopäätöksiä siitä, millaisiin asioihin tulevaisuuden sairaanhoitajakoulutuksessa tulisi kiinnittää huomiota ammatti-identiteetin rakentumisen kannalta.

2 Ammatti-identiteetti

Ammatti-identiteetillä tarkoitetaan niitä ominaisuuksia ihmisessä, joita hän pitää ammatillean ominaisina. Se on mielikuva itsestä ammatin edustajana ja sisältää käsityksen siitä millaiseksi työntekijäksi ihminen itsensä kokee, mihin hän ammatissaan samaistuu ja millaiseksi hän haluaa ammatissaan kehittyä. Se sisältää myös käsityksen sitoutumisesta työhön sekä omasta roolista ja vastuista työyhteisössä. Ammatti-identiteetti sisältää myös ammatilliset arvot, uskomukset ja ammattietiikan. Ammatti-identiteetti rakentuu työyhteisöön osallisuuden kautta. Se ilmenee yhteenkuuluvuuden tunteena, yhteisenä toimintana sekä samaistumisena. (Eteläpelto 2008, 47-59.)

Ammatti-identiteetti voidaan nähdä sosiaalisena vuoropuheluna. Ammatillisen kasvun myötä sosiaalisen ja persoonallisen painotus muuttuu jatkuvasti. Ammatti-identiteetin rakentumisen alkuvaiheessa korostuu ihmisen sosialistuminen työyhteisöön. Tällöin ihminen omaksuu ammatillean tyypilliset arvot ja normit. Aluksi ne usein mielletään sellaisinaan, vaikka ne poikkeaisivat suuresti yksilön persoonallisista näkemyksistä. Myöhemmin kun yksilö kokee saavuttaneensa paikkansa työyhteisössä saavat persoonalliset näkemykset aiempaa enemmän painoarvoa. (Eteläpelto 2008, 63.)

2.1 Sairaanhoidajaopiskelijan ammatti-identiteetti koulutuksen eri vaiheissa

Ammatillinen identiteettityö alkaa siitä, kun opiskelija hakeutuu opiskelemaan tiettyä alaa. Ammatti-identiteetin kehittyessä opintojen aikana opiskelija rakentaa kuvaa siitä millainen on hänen ihanteensa osaavasta alan ammattilaisesta ja millaiseksi itse haluaa työssään kehittyä. Ammatti-identiteetti kehittyy kokemusten, vuorovaikutuksen ja uusien tilanteiden myötä. (Eteläpelto 2008, 45-46.)

Sairaanhoidajan ammatti-identiteetti pitää sisällään sairaanhoidajan roolin, kokemuksen työstä sekä kuulumisen omaan ammattiryhmään. Sairaanhoidajan roolin muodostumisen alkuvaiheessa varsinaista roolia ei vielä ole vaan rooli alkaa muodostua halusta toimia auttajana ja olla tukena sitä tarvitseville ihmisille. Seuraavassa sairaanhoidajan roolin kehittymisen vaiheessa hoitotyön opiskelija toimii hoidon toteuttajana eli on toimija. Aluksi hän toteuttaa pääasiassa perushoitoa ja yksinkertaisia toimenpiteitä yhdessä ohjaajan kanssa. Tässä vaiheessa opiskelija ei ole vielä vastuussa omasta toiminnastaan vaan ohjaaja kantaa vastuun opiskelijan tekemisistä. Tämän jälkeen tulevassa vaiheessa sairaanhoidaja on edelleen hoidon toteuttajana, mutta hoito on muuttunut perushoidosta sairaanhoidoksi. Hän myös ottaa vastuun toiminnastaan ja sen seurauksista. Viimeisessä vaiheessa opiskelija toteuttaa hoitoa kokonaisvaltaisesti ja auttaa myös muita hoitajia. Sairaanhoidajan roolin muodostumisen viimeisessä vaiheessa opiskelija pystyy ohjaamaan toimintaansa potilaan näkökulmasta. Hän

arvostaa muiden ammattiryhmien osaamista ja osaa myös hyödyntää sitä potilaan hoidossa. (Ora-Hyytiäinen 2004, 45-47.)

Sairaanhoitajan ammatti-identiteetti käsittää myös kokemuksen omasta työstä. Sairaanhoitaja voi kokea työnsä erittäin raskaana ja voimia vievänä tai tylsänä ja ikävänä. Työn voi kokea myös positiiviselta kannalta. Se voi tuntua kiinnostavalta, palkitsevalta ja vaihtelevalta. Myös työyhteisössä vallitseva ilmapiiri vaikuttaa sairaanhoitajaopiskelijan kokemukseen tulevasta työstään. Erilaiset kokemukset työstä herättävät opiskelijassa tunteita, joiden pohdiskelu edistää ammatillista identiteettityötä. Positiiviset kokemukset motivoivat jatkamaan koulutusta ja lisäävät tunnetta siitä, että opiskelija kokee olevansa oikealla alalla. Myös kokemus sairaanhoitajiin kuulumisesta on tärkeä sairaanhoitajaopiskelijan ammatillisen kasvun etenemisen kannalta. Tämä voi ilmetä eri tavoin. Opiskelija voi kokea kuuluvansa työyhteisöön, ammattikuntaan, työpaikkaan tai tiettyyn erikoisalaan syventyneisiin sairaanhoitajiin. (Ora-Hyytiäinen 2004, 48-50.)

Ammatilliseen identiteettiin liitetään oman itsen sekä omien tunteiden tiedostaminen. Näiden perusteella opiskelija pyrkii kehittämään itseään. Opintojen edetessä hoitotyön opiskelija alkaa pohtia omia eettisiä arvoja sekä niiden huomioimista hoitotyötä toteuttaessaan. Sairaanhoitajan työssä omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden hahmottaminen on tärkeää. Tämä tapahtuu, kun opiskelija alkaa ammatillisen identiteetin kehittymisen myötä pohtia omaa toimintaansa. (Linnainmaa 2006, 56-57.)

Opiskelijan toiminnalle antaa perustan pohjalla oleva, koulussa opittu teorian tieto. Tärkeintä on, että opiskelija oppii soveltamaan aiemmin opittua teorian tietoa sen hetkisiin käytännön tilanteisiin. Tärkeää olisikin teorian ja käytännön yhteensovittaminen opetuksessa. Teoriapohjan avulla opiskelija alkaa syventämään käsitystään sairaanhoitajana toimimisesta. Se auttaa opiskelijaa myös kokonaisuuksien hahmottamisessa. Opintojen alkuvaiheessa teorian tiedon yhteensovittaminen käytäntöön voi tuntua haastavalta, mutta taito kehittyy ammatillisen kasvun ja kehityksen myötä. Teorian ja käytännön selkeä yhteys edistää oppimista. (Linnainmaa 2006, 60-61.)

Ammatti-identiteetin kehittymisen myötä opiskelija alkaa ymmärtää oman toiminnan päämäärät ja sairaanhoitajan työhön liittyvät arvot. Sairaanhoitajan toiminnan päämääränä nähdään potilaan terveyden ja hyvän olon edistäminen. Tämä sisältää huolenpidon ja potilaan tarpeisiin vastaamisen käsitykset. Tähän päämäärään päästäkseen sairaanhoitaja pyrkii hyödyntämään osaamistaan potilaan parhaaksi. Potilas on sairaanhoitajan toiminnan lähtökohta. (Ora-Hyytiäinen 2004, 51-52.)

Alkuvaiheessa opintojaan opiskelijalla ei vielä ole ammatillista identiteettiä, jolloin hänen toimintaansa hoitajana määrittää halu auttaa. Opiskelijan edetessä opinnoissaan hän omaksuu ensin roolinsa potilaan perushoidossa auttamisessa ja myöhemmin sairaanhoidollisissa

toimenpiteissä auttamisessa muiden hoitajien tukemana. Loppuvaiheessa opintoja opiskelijan ammatti-identiteetti alkaa muodostua pikkuhiljaa omakseen. (Ora-Hyytiäinen 2004, 66-68.)

Valmistumisen kynnyksellä opiskelija alkaa pohtia omia ammatillisia valmiuksiaan ja kykyään selviytyä työelämässä oikeana sairaanhoitajana. Varmuus omista taidoista voi olla vielä vähäinen eikä opiskelija miellä itseään vielä tässä vaiheessa ammattilaiseksi. Opintojen loppuvaiheessa opiskelija kykenee jo itsenäiseen työskentelyyn. Aikaisemman myönteiset kokemukset lisäävät opiskelijan rohkeutta hakeutua töihin ja toimimaan itsenäisenä sairaanhoitajana hyödyntäen myös muiden ammattiryhmien osaamista ja ammattitaitoa. (Linnainmaa 2006, 69-71.)

2.2 Ammatti identiteetin kehittymistä edistäviä tekijöitä

Ohjatulla harjoittelulla on suuri merkitys sairaanhoitajaopiskelijan ammatillisen identiteetin kehityksessä. Käytännön työelämässä saatujen kokemusten kautta opiskelija pohtii ja alkaa ymmärtää omaa toimintaansa. Tällöin opiskelija myös vertaa omaa toimintaansa muiden ammattiryhmän edustajien toimintaan. Harjoittelun tavoitteena on, että opiskelija pääsee perehtymään opiskeltavan alan keskeisiin työtehtäviin. Harjoittelussa opiskelija saa palautetta nimetyltä ohjaajalta sekä harjoittelua ohjaavalta opettajalta. Ohjauksen ja palautteen perusteella opiskelija alkaa hahmottaa omaa kehittymistään tulevan ammattinsa edustajana. Ohjaus voi olla välitöntä tai välillistä. Välittömässä ohjauksessa ohjaaja on mukana oppimistilanteessa. Välitön ohjaus puolestaan voi tapahtua esimerkiksi opiskelijan kirjoittaman oppimispäiväkirjan muodossa. Ohjatun harjoittelun tavoitteena on antaa opiskelijalle laaja näkemys hoitotyön työympäristöistä ja siksi harjoittelua tapahtuu useassa erilaisessa terveydenhuollon yksikössä. (Laakkonen 2004, 51-52; Ora-Hyytiäinen 2004, 82-84.)

Vuorovaikutus muiden tulevan ammatin edustajien kanssa edistää opiskelijan näkemystä omasta itsestä alan edustajana. Se lisää joukkoon kuulumisen tunnetta ja auttaa opiskelijaa omaksumaan ammattikunnan toimintatavat, kulttuurin, säännöt, arvot ja normit. Opiskelija myös vertaa omaa toimintaansa ja ennakkokäsityksiään muiden ammatin edustajien toimintaan. Tällaista vuorovaikutuksessa tapahtuvaa oppimista kutsutaan sosilisaatioksi. Ammatti-identiteetin kehitykselle kokemus työyhteisöön kuulumisesta on todella tärkeä. Ihminen samaistuu joukkoon, jonka osaksi haluaa kuulua. Tunne kuulumisesta osaaviin sairaanhoitajiin edistää opiskelijan ammatillista kasvua. Työyhteisöltä opiskelija saa myös roolimalleja, joihin verrata omia ennakkokäsityksiään sairaanhoitajasta. (Laakkonen 2004, 42-44; Ora-Hyytiäinen 2004, 86.)

Opiskelijan rooli ja asema työyhteisössä määrittää paljolti harjoittelun onnistumista ammatillisen kasvun näkökulmasta. Opiskelijoille on tärkeää päästä työskentelemään omien kykyjen mukaan myös itsenäisesti ja saada vastuuta potilaiden hoidosta. Tämä lisää päätöksentekokyvyn ja vastuun kantamisen kehittymistä sekä helpottaa opiskelijan hoitosuhteen luomista potilaaseen. Opiskelijan saamat onnistumisen kokemukset vaikuttavat positiivisesti ammatti-identiteetin muodostumiseen. Tällaisia voivat olla juuri hoitosuhteen luominen potilaaseen tai positiivinen palaute potilailta, ohjaajalta tai opettajalta. Opiskelijan saama vastuu auttaa omien kykyjen arvioinnissa ja opettaa vastuunottoa. Kokemus siitä, että työtoverit luottavat häneen lisää luottoa omiin kykyihin. Vastuun saamisen myötä myös kokemus itsestä tasavertaisena työyhteisön jäsenenä vahvistuu. (Linnainmaa 2006, 62-63; Luukko 2004, 66-67.)

Muiden hoitajien seuraaminen, havainnointi ja siitä oppiminen vahvistaa opiskelijan ammatillista kasvua. Tämän vuoksi roolimallit opiskelun aikana ovat tärkeitä. Opiskelijat ottavat esimerkkiä omaan työhönsä ja etsivät esimerkkiratkaisuja kuinka toimia haastavissa ongelmanratkaisutilanteissa myöhemmin. Erityisesti oman nimetyn ohjaajan roolimalli ohjaa voimakkaasti opiskelijan ammatillista kasvua. (Linnainmaa 2006, 64-65.)

Pelkät käytännön kokemukset eivät yksinään kehitä ammatti-identiteettiä. Tämä vaatii opiskelijalta oman toiminnan reflektiota eli pohdintaa. Reflektion avulla opiskelija käsittelee saamaansa uutta tietoa ja hahmottaa oman toimintansa päämäärän. Reflektiota voi tapahtua oppimistilanteen aikana tai vasta sen jälkeen. Oppimistilanteessa tapahtuva reflektio on harkitsevaa ja kohdistuu sen hetkiseen toimintaan. Oppimistilanteen jälkeen tapahtuva reflektio taas kohdistuu sitä edeltäneen toiminnan sisältöön. Reflektiossa opiskelija myös vertailee kokemuksiaan ja toimintaansa aiemmin opittuun teoreettiseen tietoon. (Liimatainen 2002, 50-51; Ora-Hyytiäinen 2004, 75-76.)

Riittävä teoretieto antaa pohjan opiskelijan ammatillisen kasvun käynnistymiselle. Opiskelija vertailee käytännön kokemuksiaan opittuun teoretietoon. Teoria auttaa sisäistämään omaa toimintaa paremmin ja se nähdään oppimisen perustana. Teorian ja käytännön rinnakkaisuus edistää oppimista ja ammatillista kasvua. (Linnainmaa 2006, 61.)

Arvot määrittelevät pitkälti sairaanhoitajan toimimista työssään. Oman ammattiryhmän arvojen ja normien sisäistäminen onkin tärkeää hoitotyön opiskelijan ammatillisen identiteetin rakentumiselle. Hoitotyön opiskelijat kokevat opintojensa aikana monenlaisia eettisiä ristiriitoja. Nämä ristiriitatilanteet kehittävät opiskelijan kykyä tunnistaa omia ja ammattiin liittyviä arvoja. Eettisessä ristiriitatilanteessa opiskelija joutuu refleктоimaan tilannetta, joka puolestaan kehittää opiskelijan kykyä toimia tulevaisuudessa vastaavissa tilanteissa. Ammatillisen identiteetin kehittymiselle oman moraalisen vastuun sisäistäminen on tärkeää. (Laakkonen 2004, 34-35.)

2.3 Ammatti-identiteetin kehittymistä hidastavia tai vaikeuttavia tekijöitä

Opiskelijan kokemat epävarmuuden ja riittämättömyyden tunteet voivat olla esteenä ammatillisen identiteetin rakentumiselle. Tällaisia tunteita voi syntyä esimerkiksi sairaanhoitajan ammatin huonoksi koetusta arvostuksesta tai harjoitteluympäristössä koetusta kiireestä, joka myötä syntyy tunne, ettei pysty hoitamaan työtään niin hyvin kuin haluaisi. Opiskelijalla voi olla myös epäily omasta soveltuvuudesta alalle. Tällainen epävarmuus heikentää opiskelumotivaatiota ja ammatti-identiteetin kehittymistä. Vaikeat ja haasteelliset kohtaamiset potilaiden tai heidän omaistensa kanssa aiheuttavat opiskelijassa neuvottomuuden ja ahdistuksen tunteita. Muilta hoitajilta, potilailta tai omaisilta saadut moitteet tai ikävät kommentit saavat aikaan opiskelijassa epävarmuuden tunteen omasta pärjäämisestä, joka hidastaa ammatillista kasvua ja kehitystä. (Liimatainen 2002, 85; Ora-Hyytiäinen 2004, 84.)

Tunteiden kokeminen oppimistilanteissa on välttämättömyys ammatti-identiteetin kehitykselle. Näiden tunteiden purkaminen ja niistä keskusteleminen on tärkeää. Tukahdutetut tunteet voivat saada aikaan ahdistusta myöhemmin vastaavissa tilanteissa. Tunteiden tunnistamisen ja niiden purkamisen kyky auttavat opiskelijaa kehittämään moraalista ajatteluaan. (Ora-Hyytiäinen 2004, 85-86.)

Hoitokulttuurilla ja täten harjoittelupaikan huonolla ilmapiirillä on vaikutusta opiskelijan oppimishalukkuuteen ja tätä kautta ammatilliseen kasvuun ja kehitykseen. Työyhteisön työntekijöiden ammatti-identiteetti näkyy myös opiskelijan ammatti-identiteetin kehityksessä. Tämän vuoksi olisi tärkeää, että esimiehet kiinnittäisivät huomiota työyhteisössä vallitsevaan ilmapiiriin. Harjoittelupaikalla koettu kiireen ja stressin tunteet heijastuvat myös opiskelijan ammatti-identiteetin kehitykseen. Työn kuormittavuus heijastuu myös opiskelijan saamaan ohjaukseen. (Laakkonen 2004, 27.)

Aiemmat kokemukset heijastuvat usein myös myöhemmin opinnoissa tapahtuvaan ammatilliseen kasvuun ja kehitykseen. Hyvät kokemukset ovat välttämättömiä ammatti-identiteetin muodostumiselle. Mikäli onnistumisen kokemuksia ja hyvää palautetta oppimisesta ei saada jää ammatillinen identiteetti heikoksi opiskelijan itsetunnon heikentymisen myötä. Huonot kokemukset myös heikentävät opiskelumotivaatiota ja opiskelijan uskoa tulevaan ammattiin soveltumisesta. (Luukko 2004, 55.)

Myös ohjauksen ja tuen puute opiskeluaikana heikentää ammatti-identiteetin kehitystä. Niemetyn ohjaajan rooli on ensisijaisen tärkeä ammatillisen kasvun tukijana ja kannustajana. Ilman ohjaajaa jää oppimistilanteiden määrä helposti vähäiseksi. Ohjaajan kanssa tulisi olla riittävästi aikaa käydä läpi erilaisia oppimistilanteita. Ajan puute koetaan monesti syyksi oh-

jauksen riittämättömyyteen. Heikoksi jäänyt ohjaus voi vaikuttaa jopa opiskelijan opiskelumotivaatioon. (Laakkonen 2004, 27; Linnainmaa 2006, 65.)

Harjoittelun ohjaaja toimii opiskelijalle roolimallina. Mikäli ohjaussuhde ei syystä tai toisesta toimi on opiskelijan vaikea nähdä ohjaaja samaistuttavana roolimallina. Ohjaussuhteen laatua voi heikentää esimerkiksi ohjaajan ja opiskelijan puuttuva käsitys toistensa tavoitteista. Ohjaajan olisi myös hyvä kartoittaa opiskelijan jo hallitsemia asioita. Opiskelija voi kokea ohjauksen turhauttavaksi mikäli samat asiat ohjeistetaan useaan otteeseen eikä ammatillista kasvua tukevia uudenlaisia oppimistilanteita ole. (Luukko 2004, 77-78.)

2.4 Opetussuunnitelma

Sairaanhoitajakoulutuksen sisältöä määrittelevät useat lait ja säädökset. Näitä ovat: laki terveydenhuollon ammattihenkilöstä, laki ammattikorkeakoulusta, Euroopan unionin direktiivit, opetusministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö. Sairaanhoitajakoulutus on laajuudeltaan 210 opintopistettä. Siitä 180 pistettä on ammatillisia opintoja. Tämä 180 opintopistettä pitää sisällään kirurgian-, sisätautien-, mielenterveys-, lasten- ja nuorten- sekä naistenhoitotyön opinnot. Lisäksi koulutus sisältää kieliopintoja sekä kieli- ja viestintätekniikkaa. Käytännön harjoittelut ovat tärkeä osa koulutusta. Koulutuksen kesto on 3,5 vuotta. (Kujala ym. 2008.)

Sairaanhoitajalta vaaditaan monenlaista osaamista. Tähän sisältyy hoitotieteen, farmakologian, lääketieteen, terveystieteiden sekä yhteiskunta- ja käyttäytymistieteiden tutkimustiedon osaamista ja kykyä soveltaa sitä käytännön tilanteissa. Sairaanhoitajan työ on edistää ja ylläpitää terveyttä, kuntouttaa sekä ennaltaehkäistä sairauksia. EU:n ammattipätevyysdirektiivissä määritellään 28 EU-maan sairaanhoitajien minimiosaamisen vaatimukset. Tämän direktiivin mukaan sairaanhoitajan koulutuksen tulee sisältää vähintään 4600 tuntia opetusta ja kestää kolme vuotta. Kliinistä opetusta tulee olla puolet koulutuksen kestosta ja teoriaopetusta kolmasosa. (Sairaanhoitajaliitto 2014.)

Sairaanhoitajaopiskelijan kasvu sairaanhoitajaksi on vaiheittain tapahtuva prosessi, jota määrittää opetussuunnitelma. Alkuvaiheessa opintojaan kehittyä hoitotyön opiskelijalle oman alan tieteellinen tietoperusta. Opintojen puolivälissä ja sen jälkeen opiskelija alkaa soveltamaan tätä aiemmin kerrytettyä tietoperustaa käytännön oppimistilanteissa. Opintojen loppuvaiheessa opiskelijan hoitotyön teoreettinen ja eettinen osaaminen syventyy. (Orayhytiäinen 2004, 21.)

Sairaanhoitajakoulutuksen lähtökohdat on kuvattu terveysalan ammatillisissa osaamisvaatimuksissa sekä opetussuunnitelmassa. Opetussuunnitelma ohjaa opiskelijan asiantuntijuuden kehittymistä. Siinä kuvataan opintojen rakenne ja määritellään millaista osaamista koulutus

edellyttää opiskelijalta. Opetussuunnitelmassa kuvataan osaamistavoitteet siten, että siitä tulee ilmi mitä opiskelijan tulee tietää tai osata ansaitakseen hyväksytyin arvosanan. Opetussuunnitelmassa tulee huomioida tulevaisuuden työelämän osaamisvaatimukset sekä huomioida opiskelijoiden näkemys. Näiden perusteella opetussuunnitelmaa on arvioitava ja tarvittaessa päivitettävä säännöllisesti. (Laurea-ammattikorkeakoulu 2015.)

Laureassa koulutukset muodostuvat ydinosamisen ja täydentävän osaamisen opintokokonaisuuksista eli moduuleista. Ydinosamisen moduuleissa muodostuu opiskelijan osaamisen perusta ja oman alan asiantuntijuus kehittyy. Täydentävän osaamisen opintokokonaisuuksissa opiskelija laajentaa tai syventää osaamistaan oman mielenkiintonsa mukaan. Moduulit rakentuvat opintojaksoista tai projekteista, joilla on omat tavoitteensa. Opetussuunnitelmasta käyvät ilmi opintojaksojen sisällöt sekä arviointimenetelmät- ja kriteerit. Laureassa opetussuunnitelmat ovat osaamispohjaiset eli tavoitteet oppimiselle määritellään konkreettisenä osaamisena. Osaamistavoitteet on kuvattu suhteessa tutkinnon ja työelämän edellyttämiin vaatimuksiin. (Laurea-ammattikorkeakoulu 2018.)

Ydinosamisen moduulit eli niin sanotut ammatilliset opinnot (180 opintopistettä) sisältävät sairaanhoitajan tutkinnon pakolliset osaamisvaatimukset. Tutkinnon loput 30 opintopistettä ovat täydentävän osaamisen moduuleita, joiden avulla opiskelija voi syventää ja laajentaa osaamistaan. Laurean täydentävän osaamisen moduuleissa on mahdollista syventyä opiskelijan oman mielenkiinnon mukaan joko akuuttihoitotyöhön, ikääntyvien terveyden edistämiseen, mielenterveys- ja päihdetyöhön, avoterveydenhuoltoon, sähköisiin palveluihin tai henkilöstö- ja potilasturvallisuuteen. (Laurea-ammattikorkeakoulu 2015.)

Sairaanhoitajakoulutuksen opetussuunnitelman sisältöä määrittää, se millaista ammatillista osaamista ja työelämävalmiuksia tavoitellaan. Tavoitteena on, että hoitotyön opiskelija pääsee perehtymään sairaanhoitajan tehtävänkuvaan ja sen keskeisiin sisältöihin. Opetussuunnitelma sisältää ohjattua käytännön harjoittelua, jonka kokonaismäärästä 15 opintopistettä koostuu opinnäytetyöstä. Sairaanhoitajakoulutuksessa tulee ottaa huomioon terveydenhuollossa myös tulevaisuudessa tapahtuvat muutokset. Nämä muutokset vaikuttavat sairaanhoitajan työn toimintaympäristöön sekä tehtävänkuvaan. Täten myös osaamistarpeet ovat jatkuvassa muutoksessa. (Opetusministeriö 2006; Eriksson 2015, 16.)

2.5 LbD -toimintamalli Laureassa

Laureassa on käytössä Learning by Developing- eli LbD -toimintamalli. Se on oppimismalli, joka pohjautuu ja tähtää oikeisiin työelämäyhteyksiin. LbD on kehittämispohjaista oppimista. LbD-mallia on verrattu PBL -toimintamalliin (Problem Based Learning). Kumpikin toimintamalli pyrkii tuomaan työelämän oikeasti mukaan oppimiseen, eikä pelkkää opittuun teoria-

tietoon perustuvaa keinotekoista oppimisympäristöä. LbD eroaa Pbl -mallista, siten, että siinä keskitytään enemmän oppimistuloksiin, kun taas Pbl:ssä opetussuunnitelmaan. Lisäksi tutkimus- ja kehittämistoiminta on suuremmissa roolissa LbD-mallissa. LbD:ssä korostuu myös enemmän opiskelijakeskeisyys, asiakaslähtöisyys sekä opiskelijan ja opettajan tasaver-taisuus. LbD -toimintamalli ilmenee opiskelijoiden, opettajien ja työelämän kohtaamisena. Se lisää opiskelijoiden kokemuksellista tietoa tutkimus- kehitys- ja innovaatiotyön kautta. LbD:llä tähdätään uusien toimintatapojen muodostumiseen ja tätä kautta työelämän uudis-tamiseen. (Laurea-ammattikorkeakoulu 2011.)

LbD -mallin kautta opiskelijan olisi tarkoitus kehittyä omassa osaamisessaan. Ammatillista kasvua ja kehitystä voidaan seurata työelämäosaamisen kriteerien avulla. Nämä kriteerit ovat reflektio-osaaminen, eettinen osaaminen, innovaatio-osaaminen, viestintä-osaaminen ja johtamis-osaaminen. Reflektio-osaaminen tarkoittaa opiskelijan kykyä hahmottaa omaa roolia ja toimintatapa tavoitteiden saavuttamiseksi. Se sisältää myös kyvyn oman ja muiden toiminnan analysointiin ja vertailuun. Eettistä osaamista on taas ammattieettisten sääntöjen mukaan toimiminen sekä vastuun ottaminen omasta toiminnasta. Innovaatio-osaaminen puolestaan on uusien toimintatapojen ja ratkaisujen löytämistä. Viestintäosaamiseen kuuluvat vuorovaikutustaidot ja niiden kehittäminen. Johtamisosaamiseen kuuluu kyky toimia kehittämissankkeen johtajana. (Laurea-ammattikorkeakoulu 2015.)

LbD -toimintamalli pohjautuu pragmatistiseen oppimiskäsitykseen, jossa korostuvat kokemus, vuorovaikutus, yhdessä tekeminen sekä niin yksilöä kuin ympäristöä muokkaava toiminta. Pragmatistisessa oppimiskäsityksessä on oppiminen aktiivista ja toiminnasta seuraavien kokemusten pohjalta pyritään luomaan uusia toimintatapoja. Tälle pohjalle on rakentunut kehittämispohjainen opetusmalli Laureassa. Siinä ytimessä on kehittämisprojekti, joka toteutetaan yhteistyössä työelämän kanssa. Kehittämisprojektissa osallisina ovat opiskelija, opettaja, työelämän edustaja sekä kehitettävän palvelun käyttäjät. Laureassa tämä opetusmalli näkyy työelämlähtöisenä oppimisena, jossa otetaan huomioon työelämän jatkuva muutos ja pyritään olemaan osana sen kehittämistä. (Laurea-ammattikorkeakoulu 2011; Raij 2014, 11-14.)

Oppimiskäsitykset luovat pohjan pedagogisen ajattelun kehittämiseksi. Oppimiskäsitysten avulla suunnitellaan ja toteutetaan käytännön toimintaa. Myös konstruktivisessa oppimiskäsityksessä painottuu opiskelijan aktiivinen rooli oppijana. Sen mukaan opiskelija luo itse oman tietoperustan oppimiselle kokemusten kautta. Myös vuorovaikutus korostuu konstruktivisessa oppimiskäsityksessä. Toisaalta konstruktivisessa oppimiskäsityksessä painotetaan eri asioita. Siinä oppiminen nähdään uuden tiedon luomisena eikä se ole yhtä toimintaläheinen kuin pragmatistinen oppimiskäsitys. (Jyväskylän ammattikorkeakoulu; Liimatainen 2002, 26.)

3 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on selvittää sairaanhoitajaopiskelijan ammatti-identiteetin kehittymistä koulutuksen aikana. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa siitä, mitkä tekijät ovat yhteydessä ammatti-identiteetin kehittymiseen koulutuksen aikana. Tavoitteena on, että tuloksia voisi hyödyntää hoitotyön koulutuksen kehittämisessä.

Tutkimuskysymykset:

1. Mitkä tekijät edistävät ammatti-identiteetin kehittymistä sairaanhoitajakoulutuksen aikana?
2. Mitkä tekijät estävät ammatti-identiteetin kehittymistä sairaanhoitajakoulutuksen aikana?

4 Opinnäytetyön empiirinen toteutus

Tämän opinnäytetyön toteutuksessa käytettiin menetelmänä kuvailevaa kirjallisuuskatsausta. Kirjallisuuskatsauksen tavoite on arvioida ja kehittää olemassa jo olevaa tietoa. Sen avulla pystytään luomaan kokonaiskuva tutkittavan ilmiön asiakokonaisuudesta. Kirjallisuuskatsauksella siis tutkitaan tutkimuksia. Kirjallisuuskatsaukseen kootut tutkimustulokset toimivat pohjana uusille tutkimuksille. (Salminen 2011, 3-5.)

4.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä

Tämä opinnäytetyö toteutetaan kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Kirjallisuuskatsaus voidaan jaotella kolmeen lajityyppiin, jotka ovat; kuvaileva kirjallisuuskatsaus, systemaattinen kirjallisuuskatsaus sekä meta-analyysi. Näistä tyypistä kuvaileva kirjallisuuskatsaus on eniten käytetty. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa tutkimuskysymykset ovat varsin väljiä verrattuna systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen tai meta-analyysiin. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus voidaan jakaa narratiiviseen ja itegroivaan kirjallisuuskatsaukseen. (Salminen, 2011, 6-8.)

Narratiivisella kirjallisuuskatsauksella voidaan kuvata käsiteltävää aihetta laajasti. Narratiivisella kirjallisuuskatsauksella on kolme toteutustapaa; yleiskatsaus, kommentoiva ja toimittuksellinen. Narratiivisesta kirjallisuuskatsauksesta puhuttaessa tarkoitetaan yleensä yleiskatsausta, jonka tarkoitus on tiivistää aiempia tutkimustuloksia. Integroivalla kirjallisuuskat-

sauksella voidaan saada uutta tietoa aiemmin jo tutkitusta aiheesta. Sen avulla voidaan myös tarkastella ja arvioida tutkimuksia kriittisesti. Itergroiva kirjallisuuskatsaus eroaakin narratiivisesta kirjallisuuskatsauksesta juuri kriittisen tarkastelun osalta. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus on toinen kirjallisuuskatsauksen tyyppi. Se on tiivistelmä tiettyyn aihepiiriin kytkeytyvistä aiemmin tehdyistä tutkimuksista. Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen myötä voidaan tuoda esille aiemmissa tutkimuksissa ilmeneviä puutteita ja näin huomata uusia tutkimustarpeita. Systemaattiselle kirjallisuuskatsaukselle ominaista on aineistona käytettyjen tutkimusten huolellinen seulominen, joka tekee tutkimusmenetelmästä hyvinkin luotettavan. Meta-analyysi on vaativin kirjallisuuskatsauksen tyyppi. Se jaetaan kvantitatiiviseen ja kvalitatiiviseen meta-analyysiin. Meta-analyysistä puhuttaessa tarkoitetaan yleensä kvantitatiivista meta-analyysia. Siinä kootaan yhteen kvantitatiivisia tutkimuksia ja tilastotieteellisin menetelmin yleistetään saatuja tuloksia. Meta-analyysissa tulokset pyritään ilmaisemaan numeerisesti, joka lisää menetelmän luotettavuutta. Meta-analyysi soveltuu käytettäväksi erityisesti tilanteissa, joissa aiheesta on jo olemassa runsaasti tutkimuksia, mutta niiden tulokset ovat keskenään ristiriidassa. (Salminen 2011, 6-14.)

Kuvailevaa kirjallisuuskatsausta käytetään paljon hoito- ja terveystieteiden tutkimuksissa. Se on hyvin aineistolähtöinen menetelmä ja sen avulla pyritään ymmärtämään kuvattavaa ilmiötä. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa saadaan valikoidun aineiston pohjalta laadullinen, kuvaileva vastaus tutkimuskysymykseen tai -kysymyksiin. Käytännössä kuvailevaa kirjallisuuskatsausta voidaan hyödyntää tutkitun tiedon kokoamiseen. Usein kuvailevalla kirjallisuuskatsauksella saadaan tietoa siitä, mitä tutkittavasta ilmiöstä tiedetään jo. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa on neljä vaihetta: tutkimuskysymyksen muodostus, aineiston valinta, kuvailun rakentaminen sekä tulosten tarkastelu. (Kangasniemi ym. 2013.)

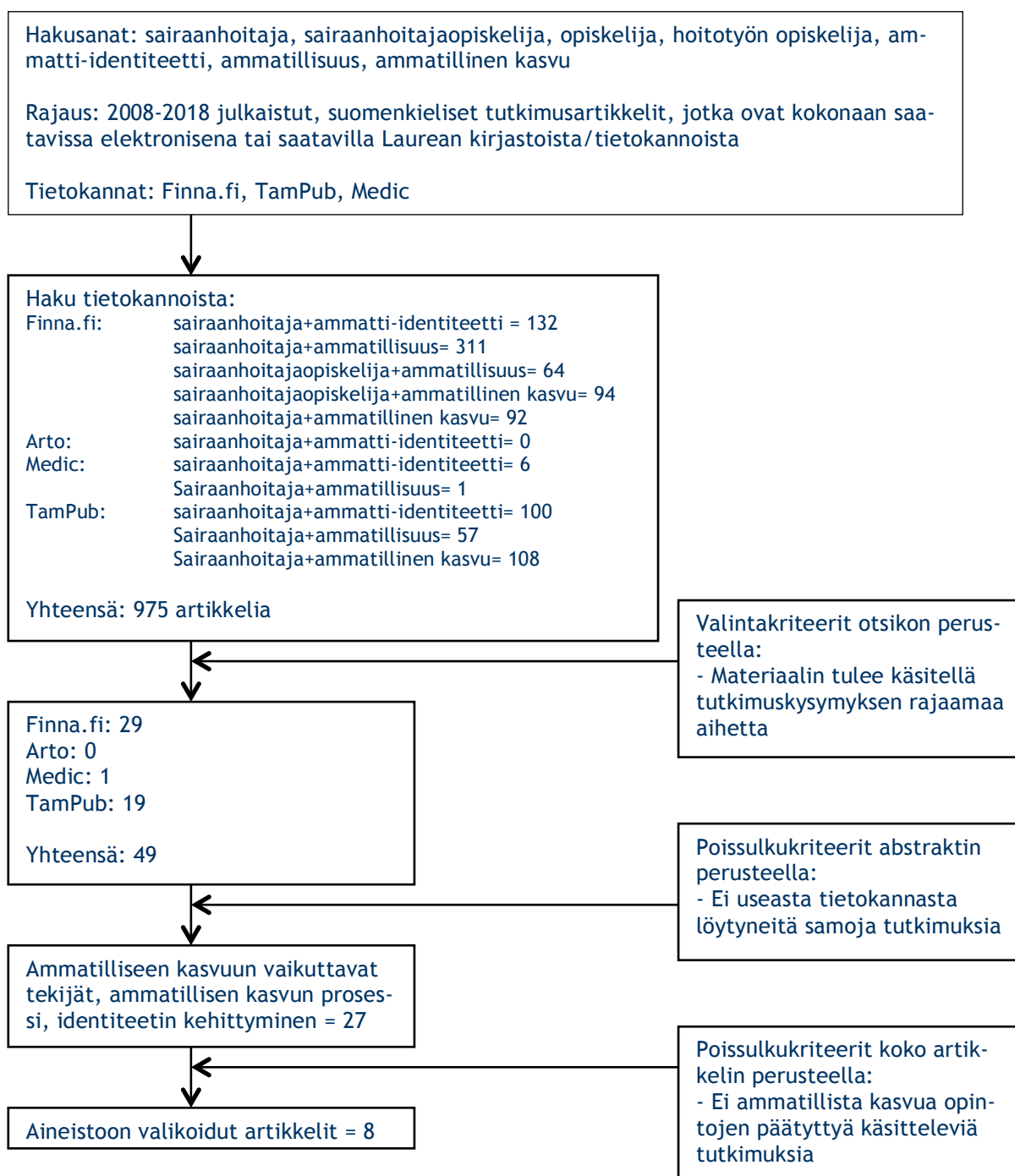
Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen aineiston määrittää tutkimuskysymys, joka voi olla joko hyvin rajattu, jolloin aihetta on helpompi tarkastelemaan syvällisesti tai laaja, jolloin sitä voidaan tarkastella eri näkökulmista. Aineistoa valittaessa tärkein kriteeri on, että sen avulla tutkittavaa ilmiötä pystytään tarkastella suhteessa tutkimuskysymykseen. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen analysoinnissa pyritään luomaan kokonaisuus, jonka pohjalta aineistoa vertaillaan ja tehdään siitä laajempia päätelmiä. Tulosten tarkasteluvaiheessa pohditaan kirjallisuuskatsauksen sisältöä, käytettyjä menetelmiä, tulosten luotettavuutta ja esitellään johtopäätökset. Tässä vaiheessa esiin voi nousta mahdollisia jatkotutkimushaasteita. (Kangasniemi ym. 2013.)

4.2 Aineiston valinta

Tässä opinnäytetyössä aineisto haettiin Laurea-ammattikorkeakoulun tarjoamista tietokannoista. Hakuja suoritettiin Medic, Finna, Arto ja TamPub -tietokannoista. Tiedonhakuun käytettiin elektronisia tietokantoja, sillä ne ovat helpoin ja nopein tapa saada luotettavaa materiaalia. Aineiston valinnan toteutusta on kuvattu taulukossa 1.

Sisäänottokriteereinä olivat vuosina 2008-2018 julkaistut, suomenkieliset tutkimukset, jotka ovat kokonaan saatavilla Laurean tietokannoista. Tutkimusten tuli vastata tutkimuskysymykseen ja käsitellä sairaanhoitajan ammatti-identiteettiä ja sen kehittymistä koulutuksen aikana. Taulukoissa 2 ja 3 on esitelty kirjallisuuskatsaukseen valikoitu aineisto.

Hakusanoina käytettiin mm. sairaanhoitaja+ammatti-identiteetti, sairaanhoitaja+ammattillisuus, sairaanhoitajaopiskelija+ammattillisuus ja sairaanhoitajaopiskelija+ammattillinen kasvu.

Taulukko 1: Tietokannat, hakusanat ja valintakriteerit

Tutkimuksen tekijä(t), otsikko ja lähde	Tutkimuksen tarkoitus	Tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruumenetelmä	Keskeisimmät tulokset ja johtopäätökset
Stolt, J. 2011. Opiskelijasta sairaanhoitajaksi - Käytännön harjoittelujaksot sairaanhoitajaopiskelijan ammatillisen identiteetin rakentumisen tukena. Pro gradu-tutkielma. Lapin yliopisto.	Kerätä tietoa siitä, kuinka hoitotyön opiskelijoiden kokemukset käytännön harjoittelujaksoilla edistävät sairaanhoitajan ammatti-identiteetin kehittymistä.	Laadullinen tutkimus. Tutkimusaineisto kerättiin teemahaastattelulla. Haastateltavana oli kahdeksan opintojen loppusuoralla olevaa sairaanhoitajaopiskelijaa.	Eryteisesti harjoittelun ohjaajalta saatu palaute ja hyvä ohjaussuhde koettiin ammatillista kasvua tukeviksi tekijöiksi. Opiskelijan oppimista edistäviä asioita harjoittelussa olivat itse tekeminen sekä ohjaajalta saatu luottamus ja vastuu.
Hyvönen, L. 2008. Ammatti-identiteetin muodostuminen uudelleen koulutuksessa ja uudessa ammatissa. Pro gradu-tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto.	Tarkastella ammatti-identiteetin kehittymistä uudelleen koulutuksessa ja myöhemmin työelämässä sekä selvittää miten ammatti-identiteetin kehittymistä pitäisi näissä tukea.	Kvalitatiivinen tutkimus. Haastattelut tehtiin teemahaastatteluina.	Koulusta saatava tuki, mielenkiinto opiskeltavaa alaa kohtaan, onnistumisen kokemukset sekä käytännön harjoittelu olivat uuden ammatti-identiteetin kehitystä tukevia tekijöitä.
Timonen, P. 2008. Opiskelijan ammatillisen kehittymisen edistämisen opinnäytetyön tekemisen avulla. Tampere: Tampereen yliopisto.	Selvittää kuinka opinnäytetyöprosessi edistää opiskelijan ammatillista kasvua ja miten opinnäytetyön ohjausta voitaisiin parantaa.	Empiirinen tutkimus. Tutkimus toteutettiin teemahaastatteluina. Tutkimukseen osallistui 10 opinnäytetöitä ammattikorkeakoulussa ohjaavaa opettajaa.	Opinnäytetyöprosessi edistää opiskelijan ammatillista kasvua. Eryteisesti opinnäytetyö vaatii opiskelijalta hyviä vuorovaikutus- ja ongelmanratkaisutaitoja. Työharjoittelun ja opinnäytetyön yhteen liittäminen koettiin hyvänä.
Hurme, T. 2013. Kansainvälinen sairaanhoitajakoulutus Suomessa - kliininen harjoittelu ja ammatti-identiteetti opiskelijoiden kuvaamana. Pro gradu-tutkielma. Itä-Suomen yliopisto.	Kuvata Suomessa opiskelevien kansainvälisten sairaanhoitajaopiskelijoiden kokemuksia käytännön harjoittelusta.	Laadullinen tutkimus. Aineisto kerättiin teemoitettuna lomakehaastatteluna ja yksilöhaastatteluna. Tutkimukseen osallistui 10 englanninkielisen sairaanhoitajakoulutusohjelman opiskelijaa.	Ammatti-identiteetin kehitystä edistäviksi asioiksi harjoittelussa koettiin opiskelijan saama opetus ja ohjaus, itse tekeminen sekä hyvä vuorovaikutus potilaiden ja muiden opiskelijoiden kanssa. Estäviksi tekijöiksi koettiin hoitajien asenne, kielimuuri ja ajanpuute.

Taulukko 2: Kirjallisuuskatsauksen avulla valikoidut tutkimukset 1-4.

Tutkimuksen tekijä(t), otsikko ja lähde	Tutkimuksen tarkoi- tus	Tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruume- netelmä	Keskeisimmät tulokset ja johtopäätökset
Partanen-Rytilahti, M. 2008. Maahanmuuttajataustaisten sairaanhoitajaopiskelijoiden ammatillinen kasvu ja kehitys. Pro gradu-tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto.	Kuvata maahanmuuttajataustaisten sairaanhoitajaopiskelijoiden ammatilliseen kasvuun vaikuttavia tekijöitä.	Laadullinen tutkimus. Aineisto kerättiin teemahaastattelulla kymmeneltä sairaanhoitajan pätevyyskoulutusta suorittavalta maahanmuuttajaopiskelijalta, joilla oli pohjalla pohjoismaiden ulkopuolella suoritettu tutkinto.	Suomessa pätevyyskoulutuksen aikana ammatillista kasvua edistivät eniten opiskelijan oma kiinnostus, motivaatio sekä opettajalta saatu ohjaus ja tuki. Myös käytännön harjoittelu koettiin tärkeänä. Läheisten tuen puuttuminen koettiin ammatillista kasvua estävänä tekijänä.
Romppainen, M. 2011. Hoitotyön opiskelijoiden merkitykselliset hoitamisen kokemukset ja niistä oppiminen kliinisessä oppimisympäristössä. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto.	Kuvata millaiset kokemukset harjoitteluissa edistävät hoitotyön opiskelijoiden oppimista ja ammatillista kasvua.	Laadullinen tutkimus. Aineisto kerättiin yhden ammattikorkeakoulun vuosina 1996-2003 sairaanhoitajiksi opiskelleiden kirjoittamista kokemuksista hoitotyön harjoitteluissa.	Opiskelijoiden näkökulmasta ammatillista kasvua ja oppimista edistivät harjoitteluissa eniten potilaiden ja omaisten kohtaamiseen liittyvät tapahtumat sekä oman toiminnan eettinen pohdinta.
Lonkainen, A-R. 2008. Hoitotyön opiskelijoiden ammatillinen kasvu ja siihen saatava tuki. Pro gradu -tutkielma. Turku: Turun yliopisto.	Kuvata ammatillista kasvua ja siihen saatavaa tukea ammattikorkeakoulun hoitotyön opiskelijoiden näkökulmasta.	Laadullinen tutkimus. Aineisto kerättiin yhden ammattikorkeakoulun hoitotyön loppuvaiheen opiskelijoilta esseemuodossa.	Opiskelijat kuvasivat ammatillista kasvua ammatti-identiteetin muodostumisena, tietotaidon kasvamisena sekä ammatillisten arvojen omaksumisena. Opettajalta saatu ohjaus ja palaute olivat ammatillista kasvua tukevia tekijöitä.
Nuutinen, S. 2008. Työssäoppimisen merkitys ammatillisen identiteetin rakentumiselle sosiaali- ja terveysalalla. Pro gradu-tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto.	Tarkastella ammatillisen identiteetin kehitystä työssäoppimisjaksolla sosiaali- ja terveysalan opinnoissa.	Kvalitatiivinen tutkimus. Aineisto kerättiin opettajien ja harjoittelun ohjaajien teemahaastattelulla sekä opiskelijoiden haastatteluilla.	Tärkeiksi asioiksi harjoittelujaksolla ammatillisen identiteetin rakentumisen kannalta osoittautuivat opiskelijan mahdollisuus reflektioon sekä tilaisuus keskustella työssä tapahtuvista tilanteista ja niistä heränneistä tunteista.

Taulukko 3: Kirjallisuuskatsauksen avulla valikoidut tutkimukset 5-8.

4.3 Aineiston analyysi

Lopulliseksi kirjallisuuskatsauksen aineistoksi valikoitui 8 suomenkielistä julkaisua, jotka on julkaistu vuosien 2008 ja 2018 välisenä aikana. Aineiston analysointimenetelmänä käytettiin sisällönanalyysia.

Sisällönanalyysiä käytettäessä kerättyä aineistoa tiivistetään, eritellään ja siitä etsitään yhtäläisyyksiä ja eroja. Sisällönanalyysi sopii käytettäväksi, kun analysoidaan valmiiksi tekstimuotoista tai tekstimuotoon muutettua aineistoa. Sisällönanalyysillä voidaan rakentaa tutkittavasta ilmiöstä tiivistelmä, joka liittyy saadut tulokset johonkin laajempaan aiheeseen. Sisällönanalyysi voidaan toteuttaa myös erittelemällä tekstin sisältöä. Sisällön erittelyssä kuvataan määrällisesti aineiston sisältöä. Lyhyesti ilmaistuna sisällönanalyysi on tekstin sisällön kuvailua sanallisesti ja se voidaan toteuttaa joko aineistolähtöisesti, teorialähtöisesti tai teoriaohjaavasti. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Sisällönanalyysi voidaan toteuttaa deduktiivisesti tai induktiivisesti. Deduktiivisessa sisällönanalyysissa rakennetaan aikaisemman tiedon pohjalta analyysirunko, joka sisältää pääkäsitteet. Näiden pääkäsitteiden sisälle etsitään aineistosta niihin sisällöltään sopivia käsitteitä. Saadut tulokset voidaan kvantifoida, jolloin saadaan selville kuinka yleistä käsitteen sisältämisen asian esiintyminen aineistossa on. Induktiivisessa sisällönanalyysissa puolestaan aineistoa pelkistämällä saadaan käsitteitä, joita voidaan kuvailla tai muodostaa niistä kokonaisuuksia. (Kyngäs, Elo, Kääriäinen, Kanste & Pölkki 2011.)

Tässä opinnäytetyössä aineisto analysoitiin sisällönanalyysiä käyttämällä. Pääkäsitteet saatiin aiemman tutkimustiedon pohjalta. Aineistosta haettiin tutkimuskysymyksiin vastaavia käsitteitä, jotka tässä tapauksessa olivat ammatti-identiteettiä edistävät ja estävät tekijät. Näiden käsitteiden alle kerättiin niihin sopivia alkuperäisilmaisuja. Alkuperäisilmaisuja pelkistettiin ja kvantifoitiin eli laskettiin monestiko ne esiintyvät aineistossa. Kvantifointi tapahtui samanaikaisesti aineiston analysoinnin kanssa. Deduktiivisen rakenteen muodostivat induktiivisen sisällönanalyysin avulla tunnistetut tulokset kirjallisuuskatsauksen avulla valituista tutkimuksista ammatti-identiteetin kehittymistä edistävästä (taulukko 4) ja sitä estävistä (taulukko 5) tekijöistä. Edistäviksi tekijöiksi tässä opinnäytetyössä nousivat myönteiset kokemukset opiskeluaikana, vastuun saaminen, opiskelijan saamat roolimallit, opiskelijan saama ohjaus ja palaute, hyvä opiskelijan ja ohjaajan välinen suhde, työyhteisön jäseneksi pääseminen sekä reflektio. Estäviksi tekijöiksi nousivat ohjauksen puute, opiskelijan puuttuva mielenkiinto opiskeltavaa alaa kohtaan, ikävät kokemukset ja kommentit, huono ilmapiiri harjoittelupaikalla, jatkuva negatiivinen palaute sekä opiskelijan kokema riittämättömyyden tunne.

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu
<i>Onnistumisen kokemukset muodostavat positiivisen mielikuvan itsestä ja omista vahvuuksista. (Nuutinen 2008, 57.)</i>	Myönteiset kokemukset opiskeluaikana vahvistavat ammatti-identiteettiä
<i>Ohjaajan antaman mahdollisuus työskennellä itsenäisesti koettiin luottamuksen osoituksena. (Stolt 2011, 55.)</i>	Vastuun saaminen edistää ammatti-identiteetin kehitystä.
<i>Työyhteisössä toimimisen kautta välittyvät ammatille tyypilliset normit, arvot ja säännöt. (Nuutinen 2008, 45)</i>	Opiskelijan saamat roolimallit edistävät ammatillista kasvua.
<i>Palautteen avulla opiskelija saa tietoa omasta edistymisestään. (Nuutinen 2008, 63.)</i>	Opiskelijan saama ohjaus ja palaute tukevat ammatti-identiteetin kehitystä.
<i>Ohjaajan toiminnan koettiin tukevan ammatillista kasvua ja itsetunnon kehittymistä. (Stolt 2011, 56.)</i>	Hyvä opiskelijan ja ohjaajan välinen suhde vahvistaa ammatillista identiteettiä.
<i>Opiskelija koki kuuluvansa omaan ammattiryhmään, kun hänet hyväksyttiin osaksi työyhteisöä. (Nuutinen 2008, 49)</i>	Opiskelijan kokemus työyhteisöön kuulumisesta edistää ammatti-identiteetin kehitystä.
<i>Oppimistilanteiden reflektointi auttoi hahmottamaan omia vahvuuksia ja suhtautumistapoja. (Nuutinen 2008, 60.)</i>	Oman toiminnan reflektointi vahvistaa ammatillista kasvua.

Taulukko 4: Esimerkkejä ammatti-identiteettiä edistävästä tekijöistä alkuperäisilmaisuina.

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu
<i>Ilman ohjausta opiskelijalla ei ollut mahdollisuutta saada tarvitsemaansa opetusta ja neuvoja.</i> (Partanen-Rytilahti 2008, 68.)	Riittämätön ohjaus hidastaa ammatti-identiteetin kehittymistä opiskeluaikana.
<i>Mielenkiinto ammattia kohtaan vaikutti koulutuksen aikaisen ammatti-identiteetin kehittymiseen.</i> (Hyvönen 2008, 57.)	Opiskelijalta puuttuva mielenkiinto opiskeltavaa alaa kohtaan estää ammatti-identiteetin kehitystä.
<i>Ikävän palautteen jälkeen opiskelija voi alkaa epäillä omaa sairaanhoitajaksi soveltuvuuttaan.</i> (Stolt 2011, 68.)	Ikävät kokemukset ja kommentit heikentävät opiskelijan ammatillista identiteettiä.
<i>Ulkopuolisuuden tunne työyhteisössä sai opiskelijan kokemaan itsensä epäonnistuneeksi.</i> (Nuutinen 2008, 44.)	Harjoittelupaikan huono ilmapiiri vaikuttaa estävästi ammatti-identiteetin kehittymiseen.
<i>Negatiivisen palautteen aiheuttamat tunteet estävät saadun palautteen käsittelemistä.</i> (Nuutinen 2008, 63.)	Jatkuva negatiivinen palaute koetaan ammatti-identiteettiä estäväksi tekijäksi.
<i>Tyytymättömyys omaan toimintaan aiheutti opiskelijalle tunteen epäonnistumisesta.</i> (Stolt 2011, 59.)	Opiskelijan kokema riittämättömyyden tunne on ammatti-identiteetin kehittymistä hidastava tekijä.

Taulukko 5: Esimerkkejä ammatti-identiteettiä estävistä tekijöistä alkuperäisilmaisuina.

5 Opinnäytetyön tulokset

Opinnäytetyön tuloksissa käy ilmi, että suurin osa opiskelijan ammatti-identiteettiin yhteydessä olevista tekijöistä liittyi opiskelijan työharjoittelun aikaisiin kokemuksiin. Eniten mainintoja ammatti-identiteettiä edistävänä tekijänä oli opiskelijan saamalla ohjauksella ja palautteella. Tämä kävi ilmi kahdeksassa tutkimuksessa. Ammatti-identiteettiä estävänä tekijänä puolestaan eniten mainintoja sai ohjauksen puute, joka sekin oli mainittu kahdeksassa tutkimuksessa.

5.1 Ammatti-identiteetin kehitystä edistävät tekijät

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen kohdalla nousi erityisesti esiin seitsemän sairaanhoitaja-opiskelijan ammatti-identiteettiä edistävää tekijää. Nämä seitsemän tekijää olivat: myönteiset kokemukset opiskeluaikana, vastuun saaminen, opiskelijan saamat roolimallit, opiskelijan saama ohjaus ja palaute, hyvä opiskelijan ja ohjaajan välinen suhde, työyhteisön jäseneksi pääseminen sekä reflektio. Taulukossa 6 esitellään havaitut sairaanhoitajaopiskelijan ammatti-identiteettiä edistävät tekijät.

Ammatti-identiteetin kehitystä edistävät tekijät	n=	Tutkimusviite
Myönteiset kokemukset	6	Hyvönen 2008, Hurme 2013, Partanen-Rytilahti 2008, Romppanen 2011, Timonen 2008, Nuutinen 2008
Vastuun saaminen	5	Hyvönen 2008, Stolt 2011, Hurme 2013, Romppanen 2011, Nuutinen 2008
Opiskelijan saamat roolimallit	5	Hyvönen 2008, Stolt 2011, Hurme 2013, Romppanen 2011, Nuutinen 2008
Opiskelijan saama ohjaus ja palaute	8	Hyvönen 2008, Stolt 2011, Hurme 2013, Partanen-Rytilahti 2008, Romppanen 2011, Timonen 2008, Lonkainen 2008, Nuutinen 2008
Hyvä opiskelija-ohjaajasuhde	7	Hyvönen 2008, Stolt 2011, Partanen-Rytilahti 2008, Romppanen 2011, Lonkainen 2008, Nuutinen 2008
Työyhteisön jäseneksi pääseminen	6	Hyvönen 2008, Stolt 2011, Hurme 2013, Partanen-Rytilahti 2008, Romppanen 2011, Nuutinen 2008
Reflektio	7	Hyvönen 2008, Stolt 2011, Hurme 2013, Partanen-Rytilahti 2008, Romppanen 2011, Lonkainen 2008, Nuutinen 2008

Taulukko 6: Ammatti-identiteetin kehitystä edistävät tekijät

Opiskelijan myönteiset kokemukset opiskeluaikana ammatti-identiteettiä edistävänä tekijänä mainittiin kuudessa tutkimuksessa (Hyvönen 2008; Hurme 2013; Partanen-Rytilahti 2008; Romppanen 2011; Timonen 2008; Nuutinen 2008). Onnistumisen kokemukset lisäävät opiskelijan luottamusta omiin kykyihinsä ja osaamiseensa. Kun opiskelija huomaa oman toimintansa seurauksena olevan jotakin tavoiteltavaa, kuten potilaan voimien parantuminen kasvaa hänen ammatillinen itsetuntonsa. (Stolt 2011, 54-55.)

Vastuun saaminen koettiin tärkeänä tekijänä ammatillisen kasvun näkökulmasta viidessä tutkimuksessa (Hyvönen 2008; Stolt 2011; Hurme 2013; Romppanen 2011; Nuutinen 2008). Ohjaajalta ja työyhteisöltä saatu luottamus ja vastuu koettiin itsetuntoa nostavana tekijänä. Tämä myös lisää opiskelijan kokemusta itsestä sairaanhoitajana, kun hän pystyy osaltaan huolehtimaan tehtävistään työyhteisössä. Vastuullinen työnteko koetaan yhdeksi merkityksellisimmistä asioista sairaanhoitajan työssä ja siksi sen harjoittelu jo opiskeluaikana luo pohjan vahvalle ammatti-identiteetille. (Stolt 2011, 56; Partanen-Rytilahti 2008, 40.)

Viiden tutkimuksen (Hyvönen 2008; Stolt 2011; Hurme 2013; Romppanen 2011; Nuutinen 2008) mukaan myös opiskelijan saamat roolimallit vaikuttavat ammatillisen identiteetin kehittymiseen. Jotta opiskelijat saavat realistisen kuvan tulevasta ammatistaan kaipaavat he työyhteisöstä roolimalleja, joihin verrata omia ennakkokäsityksiään hoitajasta. Roolimallien avulla opiskelija hahmottaa sairaanhoitajan ammatissa vaadittavia ominaisuuksia, luonteenpiirteitä sekä tapoja toimia. Roolimallien avulla opiskelija myös luo kuvaa itsestään tulevana hoitajana. Hyvien roolimallien on todettu vaikuttavan myönteisesti opiskelijan itseluottamuksen kehittymiseen. (Hurme, 2013, 48.)

Opiskelijan toiminnastaan saama ohjaus ja palaute mainittiin tärkeänä tekijänä ammatti-identiteetin kehittymisen kannalta kahdeksassa tutkimuksessa (Hyvönen 2008; Stolt 2011; Hurme 2013; Partanen-Rytilahti 2008; Romppanen 2011; Timonen 2008; Lonkainen 2008; Nuutinen 2008). Rakentava palaute auttaa opiskelijaa tarkastelemaan omaa toimintaa ja ammatillista kehitystä kehittämiskohteiden kannalta. Myös opiskelijan tietoisuus omista kyvyistä kasvaa. Ohjaaja myös mahdollistaa opiskelijan pääsyn konkreettisten työtehtävien pariin. Ohjaaja toimii myös esimerkkinä ja hoitotyössä toimimisessa. (Partanen-Rytilahti 2008, 65.)

Seitsemän tutkimuksen (Hyvönen 2008; Stolt 2011; Partanen-Rytilahti 2008; Romppanen 2011; Lonkainen 2008; Nuutinen 2008) mukaan hyvä opiskelijan ja ohjaajan välinen suhde edisti ammatti-identiteetin kehittymistä. Yhdessä ohjaajan kanssa toimiminen vähentää opiskelijan epävarmuuden tunnetta. Ohjaajan kanssa on turvallista opetella uusia asioita ja pohtia oppimistilanteita ja niistä heränneitä tunteita. Hyvän ohjaussuhteen myötä ohjaajalle tulee tutuksi opiskelijan tausta, tämänhetkinen osaaminen ja tavoitteet, jolloin myös henkilökohtaisen ohjauksen antaminen on helpompaa. (Stolt 2011; 56; Partanen-Rytilahti 2008, 69.)

Opiskelijan pääseminen työyhteisön jäseneksi harjoittelupaikalla vaikutti myönteisesti ammatilliseen kasvuun ja kehitykseen kuuden tutkimuksen (Hyvönen 2008; Stolt 2011; Hurme 2013; Partanen-Rytilahti 2008; Romppanen 2011; Nuutinen 2008) mukaan. Myönteinen ja avoin ilmapiiri työyhteisössä tukee opiskelijan mahdollisuuksia saada ammatillista identi-

teettä edistäviä kokemuksia harjoittelujaksolla. Tärkeää on koko työyhteisön innostus ja kiinnostus opiskelijan ohjaamiseen. (Partanen-Rytilahti 2008, 46.)

Seitsemässä tutkimuksessa (Hyvönen 2008; Stolt 2011; Hurme 2013; Partanen-Rytilahti 2008; Romppanen 2011; Lonkainen 2008; Nuutinen 2008) reflektio nähtiin tärkeänä tekijänä opiskelijan ammatti-identiteetin kehittymiselle. Reflektio lisää opiskelijan käsitystä omista kyvyistä ja kehittämiskohteista. Reflektion kautta opiskelija oppii ymmärtämään toimintaansa ja sitä kautta kyseenalaistamaan totuttuja toimintatapoja. Koska työyhteisössä opitaan väistämättä myös negatiivisia käytäntöjä ja huonoja toimintatapoja, on oman toiminnan kriittinen tarkastelu tärkeää. Reflektiota voi tapahtua niin oppimistilanteiden aikana kuin niiden jälkeenkin. Reflektion tavoitteena on oman toiminnan ymmärtäminen ja kriittinen arviointi, joka on välttämätöntä ammatti-identiteetin kehityksen kannalta. (Nuutinen 2008, 25-27.)

Taulukossa 7 on esitelty esimerkkinä vastuun saaminen ja siihen liittyvät tulokset aineistoon valikoituista tutkimuksista.

Käsite	Tutkimukset	Esimerkkejä tutkimusnäytöstä (=tuloksista)
Vastuun saaminen	Hyvönen (2008, 94)	<i>Ammatti-identiteetin kehitykseen liittyy voimakkaasti käsitys omasta roolista ja vastuusta.</i>
	Stolt (2011, 55)	<i>Ohjaajan antama mahdollisuus työskennellä itsenäisesti nähtiin luottamuksen osoituksena.</i>
	Hurme (2013, 36)	<i>Itse tekemisen kautta tapahtui kliinisten taitojen kehittymistä sekä itsenäisyyden ja itseluottamuksen kasvua. 36</i>
	Romppanen (2011, 169)	<i>Vastuun saaminen auttoi opiskelijaa tunnistamaan oman toiminnan mahdollisuudet ja antoi vahvistusta oman toiminnan merkityksestä potilaille.</i>
	Nuutinen (2008, 54)	<i>Luottamus vaikutti mahdollisuuteen saada oppimistavoitteiden mukaisia työtehtäviä.</i>

Taulukko 7: Vastuun saaminen ammatti-identiteetin edistäjänä

5.2 Ammatti-identiteetin kehitystä estävät tekijät

Toisessa tutkimuskysymyksessä haettiin tekijöitä, jotka voivat estää sairaanhoitajaopiskelijan ammatillisen identiteetin kehitystä. Aineistosta nousi esille kuusi tällaista asiaa: ohjauksen puute, opiskelijan puuttuva mielenkiinto opiskeltavaa alaa kohtaan, ikävät kokemukset ja kommentit, huono ilmapiiri harjoittelupaikalla, jatkuva negatiivinen palaute sekä opiskelijan kokema riittämättömyyden tunne. Taulukossa 8 on esitelty havaitut sairaanhoitajaopiskelijan ammatti-identiteetin kehitystä estävät tekijät.

Ammatti-identiteetin kehitystä estävät tekijät	n=	Tutkimusviite
Ohjauksen puute	8	Hyvönen 2008, Stolt 2011, Hurme 2013, Partanen-Rytilahti 2008, Romppanen 2011, Timonen 2008, Lonkainen 2008, Nuutinen 2008
Puuttuva mielenkiinto alaa kohtaan	3	Hyvönen 2008, Partanen-Rytilahti 2008, Nuutinen 2008
Ikävät kokemukset ja kommentit	5	Hyvönen 2008, Hurme 2013, Partanen-Rytilahti 2008, Romppanen 2011, Nuutinen 2008
Harjoittelupaikan huono ilmapiiri	4	Hyvönen 2008, Stolt 2011, Romppanen 2011, Nuutinen 2008
Pelkän negatiivisen palautteen saaminen	3	Hyvönen 2008, Stolt 2011, Nuutinen 2008
Riittämättömyyden tunne	4	Stolt 2011, Hurme 2013, Romppanen 2011, Nuutinen 2008

Taulukko 8: Ammatti-identiteetin kehitystä estävät tekijät

Ohjauksen puute nähtiin ammatti-identiteetin kehitystä estävänä tekijänä kahdeksassa tutkimuksessa (Hyvönen 2008; Stolt 2011; Hurme 2013; Partanen-Rytilahti 2008; Romppanen 2011; Timonen 2008; Lonkainen 2008; Nuutinen 2008). Opiskelijan ohjauksen laiminlyönti

haittaa ammatillista kasvua. Ilman ohjaajan tukea jää harjoittelusta saatu hyöty vähäiseksi. Ilman ohjausta jää myös palautteen saaminen vähälle, eikä opiskelijalla ole tällöin mahdollisuutta korjata toimintaansa ja kehittää itseään. Yksin työskenteleminen ei tuota ammatillista kasvua, sillä opiskelija tarvitsee neuvoja ja mahdollisuuden kysyä tarvittaessa. (Partanen-Rytilahti 2008, 46-68.)

Opiskelijalta puuttuva mielenkiinto omaa opiskeltavaa alaa kohtaan vaikutti estävästi ammatti-identiteetin kehitykseen kolmen tutkimuksen (Hyvönen 2008; Partanen-Rytilahti 2008; Nuutinen 2008) mukaan. Usein puuttuva kiinnostus opiskeltavaa alaa kohtaan syntyy kun oppimistulokset ja opiskelijan käsitys omista kyvyistä ovat ristiriidassa. Vahvan ammatti-identiteetin muodostuminen vaatii opiskelijalta motivaatiota sekä halua menestyä tulevassa ammatissaan. (Hyvönen 2008, 48-49.)

Opiskelijan saamat ikävät kommentit tai kokemukset opiskeluaikana mainittiin ammatillista kasvua estäviksi tekijöiksi viidessä tutkimuksessa (Hyvönen 2008; Hurme 2013; Partanen-Rytilahti 2008; Romppanen 2011; Nuutinen 2008). Huonot opiskeluaikana kokemukset vaikuttavat vielä myöhemmin työelämään siirtyessä epävarmuutena omasta ammatillisesta osaamisesta. Kiireen tunne sekä koulussa opitun ja oikean työelämän väliset ristiriidat voivat haitata opiskelijan ammatillista kasvua. Myös opiskelijan kokema arvostuksen puute ja vähättely heikentävät ammatti-identiteettiä. (Partanen-Rytilahti 2008, 39-70; Nuutinen 2008, 46.)

Myös harjoittelupaikan huono ilmapiiri koettiin opiskelijan ammatillista kasvua estäväksi tekijäksi. Tämä kävi ilmi neljässä tutkimuksessa (Hyvönen 2008; Stolt 2011; Romppanen 2011; Nuutinen 2008). Työyhteisön negatiivinen suhtautuminen vaikuttaa merkittävästi harjoittelun onnistumiseen. Työyhteisön opiskelijakielteisyys saattaa johtaa siihen, ettei opiskelija pääse kokemaan riittävästi ammatillista kasvua tukevia oppimistilanteita. (Nuutinen 2008, 48.)

Opiskelijan saama jatkuva negatiivinen palaute heikensi ammatti-identiteetin kehitystä kolmen tutkimuksen (Hyvönen 2008; Stolt 2011; Nuutinen 2008) mukaan. Vaikka rehellinen palaute on tärkeää ammatillisen kasvun näkökulmasta, on tärkeää kiinnittää huomiota tapaan jolla palaute annetaan, sillä se vaikuttaa myös opiskelijan kykyyn käsitellä palautetta. Jatkuva ikävä palaute voi saada opiskelijan, jopa epäilemään omaa alalle soveltuvuuttaan. Se myös heikentää opiskelijan itsearvostusta ja luottamusta omaan kykyihinsä. Mikäli opiskelija saa palautetta ainoastaan epäonnistuneen suorituksen tai virheiden jälkeen heikkenee opiskelijan luottamus omaan kykyihinsä. Jatkuvan negatiivisen palautteen myötä opiskelijan ammatti-identiteetin kehitys hidastuu. (Stolt 2011, 68.)

Riittämättömyyden tunteen kokemus mainittiin ammatillista kasvua estävänä tekijänä neljässä tutkimuksessa (Stolt 2011; Hurme 2013; Romppanen 2011; Nuutinen 2008). Opiskelija voi kokea esimerkiksi epävarmuutta omista taidoista sekä siitä aiheutuvaa pelkoa aiheuttaa

haittaa hoitamilleen potilaille. Myös kuoleman ja kärsimyksen kohtaaminen ovat tilanteita, joissa opiskelijalle tulee avuttomuuden ja kyvyttömyyden tunteita. Mikäli opiskelijalla ei ole riittävästi voimavaroja tällaisista tilanteista selviytymiseen, voi ammatti-identiteetin kehitys kärsiä. (Romppainen 2011, 63.)

Taulukossa 9 on esitelty esimerkkinä puuttuva mielenkiinto alaa kohtaan ja siihen liittyvät tulokset aineistoon valikoiduista tutkimuksista.

Käsite	Tutkimukset	Esimerkkejä tutkimusnäytöstä (=tuloksista)
Puuttuva mielenkiinto alaa kohtaan	Hyvönen (2008, 57) Partanen-Rytilahti (2008, 75) Nuutinen (2008, 56)	<i>Ammattia kohtaan osoitetulla mielenkiinnolla näyttäisi olevan merkitystä koulutuksen aikaisen ammatti-identiteetin kehitykseen.</i> <i>Opiskelijoiden mielestä ammatti-identiteetin kehitykselle edellytyksenä oli viihtyminen ammatissa ja työstä pitäminen.</i> Merkityksellistä ei ole kuinka osaava ja pätevä opiskelija on, vaan se, miten aktiivisesti ja innostuneesti hän tarttuu töihin.

Taulukko 9: Puuttuva mielenkiinto alaa kohtaan ammatti-identiteetin estäjänä

6 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tarkastella mitkä tekijät aiempien tutkimusten mukaan edistävät tai estävät sairaanhoitajaopiskelijan ammatti identiteetin kehitystä koulutuksen aikana. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla saatiin koottua tietoa sekä ymmärrystä siitä, millaiset asiat sairaanhoitajakoulutuksessa vaikuttavat opiskelijan ammatilliseen kasvuun ja kehitykseen. Lisäksi saatiin tietoa siitä, mitä asioita koulutuksessa voitaisi kehittää, jotta ammatti-identiteetin kehitystä voitaisi tukea entistä paremmin. Kirjallisuuskatsaus toteutettiin teorialähtöisesti eli deduktiivisesti.

6.1 Tulosten tarkastelu

Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä pyrittiin löytämään tekijöitä, jotka edistävät opiskelijan ammatillista kasvua sairaanhoitajakoulutuksen aikana. Tuloksista kävi ilmi, opiskelijan saamalla ohjauksella ja palautteella on erittäin suuri merkitys ammatti-identiteetin muodostumisessa. Se mainittiin ammatti-identiteettiä edistävänä tekijänä kaikissa aineistoksi valikoiduissa tutkimuksissa. Lisäksi erityisesti opiskelijan oman toiminnan reflektointi sekä hyvä ohjaussuhde mainittiin lähes kaikissa tutkimuksissa ammatillista kasvua tukeviksi tekijöiksi.

Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä Linnainmaa (2006) painottaa omien vahvuksien ja heikkouksien tunnistamisen tärkeyttä ammatillisen kasvun kannalta. Opinnäytetyön tulososio tukee tätä teoriaa. Opiskelijan saama ohjaus ja palaute koettiin tärkeäksi omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistamisessa lähes kaikissa aineistoon valituista tutkimuksista (Hyvönen 2008; Stolt 2011; Hurme 2013; Partanen-Rytilahti 2008; Romppanen 2011; Timonen 2008; Lonkainen 2008; Nuutinen 2008). Myös oman toiminnan reflektoinnin nähtiin auttavan omien kykyjen arviointia (Hyvönen 2008; Stolt 2011; Hurme 2013; Partanen-Rytilahti 2008; Romppanen 2011; Lonkainen 2008; Nuutinen 2008).

Ora-Hyytiäisen (2004) mukaan kokemus omasta työstä on osa ammatti-identiteettiä. Tämä tulee esille myös kirjallisuuskatsauksen tuloksissa, joiden mukaan niin positiiviset kuin ikävätkin kokemukset muovaavat osaltaan opiskelijan ammatti-identiteettiä (Hurme 2013; Partanen-Rytilahti 2008; Hyvönen 2008; Stolt 2011; Romppanen 2011; Nuutinen 2008; Timonen 2008).

Teoreettisessa viitekehyksessä vuorovaikutus työyhteisöön ja oman ammattiryhmän edustajiin nähdään merkittävänä tekijänä ammatti-identiteetin muodostumisessa. (Laakkonen 2004, 42-44; Ora-Hyytiäinen 2004, 86.) Tämä selittää sen, miksi suurin osa ammatti-identiteettiin vaikuttavista tekijöistä oli opinnäytetyön tulosten mukaan harjoittelun aikaisiin kokemuksiin liittyviä. Erityisesti työyhteisöön kuulumisen tunne ja harjoittelupaikan ilmapiirin merkitys koettiin aineiston perusteella tärkeiksi ammatillisen identiteetin rakentamisessa (Hyvönen 2008; Stolt 2011; Romppanen 2011; Nuutinen 2008; Hurme 2008; Partanen-Rytilahti 2008). Laakkosen (2004) mukaan opiskelija saa työyhteisöstä myös roolimalleja, joihin peilata omaa toimintaansa ja joiden avulla rakentaa käsitystä itsestä sairaanhoitajana. Myös opiskelijan saamat roolimallit vaikuttivat tulosten mukaan ammatti-identiteetin kehitykseen (Hyvönen 2008; Stolt 2011; Hurme 2013; Romppanen 2011; Nuutinen 2008).

Toisessa tutkimuskysymyksessä etsittiin asioita, jotka osaltaan voivat estää opiskelijan ammatillista kasvua. Tuloksista selvisi, että ohjauksen puute on useimmiten koettu esteeksi ammatillisen identiteetin kehitykselle. Tämäkin mainittiin kaikissa aineiston tutkimuksissa. Myös opiskeluajan ikävät kokemukset ja kommentit koettiin merkittävänä esteenä ammatti-identiteetin kehitykselle useassa tutkimuksessa.

Liimatainen (2002) on aiemmassa tutkimuksessaan todennut, että opiskelijan epävarmuus soveltuvuudestaan alalle heikentää opiskelumotivaatiota ja ammatti-identiteetin kehittymistä. Opinnäytetyön tuloksissa kävikin ilmi, että riittämättömyyden tunteet ja tätä myötä syntyvä motivaation puute vaikuttavat heikentävät opiskelijan ammatti-identiteettiä (Stolt 2011; Hurme 2013; Romppanen 2011; Nuutinen 2008; Hyvönen 2008; Partanen-Rytilahti 2008).

Teoreettisessa viitekehyksessä Linnainmaa (2006) toteaa, että riittävä teoretieto antaa pohjan opiskelijan ammatillisen kasvun käynnistymiselle. Tuloksissa ei yllättäen kuitenkaan korostunut juurikaan koulussa opitun teoretiedon merkitys. Se mainittiin ohimennen puhuttaessa opiskelijan saamasta vastuusta, kun opiskelija pääsee soveltamaan koulussa opittua teoretietämystä. Yhdessäkin tutkimusta sitä ei kuitenkaan erikseen mainittu ammatti-identiteettiä edistävänä tekijänä. Jatkossa voitaisiinkin tutkia millainen merkitys pohjatiedolla on ammatilliseen kasvuun ja -kehitykseen.

Otin mukaan opinnäytetyön teoriaosuuteen sairaanhoitajakoulutuksen taustaa sekä Lbd -toimintamallin käyttöä Laureassa. Lbd -mallin vaikutusta sairaanhoitajaopiskelijan ammatti-identiteetin kehitykseen ei oltu suoraan pohdittu yhdessäkin aineistoon valikoiduista tutkimuksista, mutta monet Lbd -mallin ominaispiirteet nähtiin siihen vaikuttavina tekijöinä. Näitä olivat muun muassa opiskelijan kokemuksiin perustuva, käytännönläheinen oppiminen sekä vuorovaikutus oman alan ammattilaisten kanssa. Oikean työelämän merkitys on suuri Lbd -toimintamallissa ja sitä korostettiin myös saaduissa tuloksissa, sillä suurin osa ammatti-identiteetin vaikuttavista tekijöistä oli yhteydessä harjoittelujakson aikaisiin kokemuksiin.

Kaikkien aineistona käyttämieni tutkimusten tulokset olivat hyvin samansuuntaisia. Yksikään aineistoon valikoiduista tutkimuksista ei myöskään ole tuloksiltaan ristiriidassa teoreettisen viitekehysten kanssa. Tutkimuksia tarkastellessani huomasin, että niistä löytyi myös viittauksia toisiinsa. Tämä selittynee käyttämieni tutkimusten pienellä määrällä. Suurin haaste opinnäytetyön tekemisessä olikin tuoreen aineiston vähäisyys. Aiheesta löytyi kyllä tutkimuksia, mutta monet niistä olivat yli kymmenen vuotta vanhoja. Karsittuani vanhat tutkimukset pois jäi jäljelle hyvin pieni otanta aineistoa. Ammatti-identiteettiin liittyen löytyi kyllä runsaasti tuoreita tutkimuksia, mutta todella suuri osa niistä keskittyi opettajan ammatti-identiteetin kehitykseen. Hoitotyön näkökulmasta asiaa käsitteleviä tutkimuksia löytyi jonkin verran, mutta ne keskittyivät lähinnä jo valmistuneen sairaanhoitajan ammatilliseen kasvuun ja kehitykseen. Opiskelijan näkökulmasta ammatti-identiteettiä käsitteleviä tuoreita tutkimuksia oli siis saatavilla hyvin niukasti.

Opinnäytetyön keskeisten tulosten perusteella voitaisi tehdä päätelmä siitä, että erityisesti laadukkaaseen harjoittelun ohjaukseen kannattaa tulevaisuudessa panostaa, jotta sairaanhoitajaopiskelijoiden ammatti-identiteetti voisi kehittyä mahdollisimman vahvaksi jo opinto-

jen aikana. Erityisesti ohjaajien koulutus ja tietoisuus ammatillisen kasvun prosessista ja sen tukemisesta olisi ensisijaisen tärkeää. Opinnäytetyön tulokset voisivatkin olla hyödynnettävissä opiskelijaohjauksen kehittämässä harjoittelupaikoilla. Ohjaajien ja opettajien tulisi olla tietoisia opiskelijan ammatillisen kasvun prosessista ja siihen vaikuttavista tekijöistä, jotta sitä voidaan tukea parhaalla mahdollisella tavalla. Ohjaajalla on suuri merkitys uusien, mielenkiintoisten oppimistilanteiden järjestämisessä ja onnistumisen kokemusten tuottamisessa opiskelijalle.

6.2 Opinnäytetyön luotettavuus- ja eettiset kysymykset

Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa keskeisin menetelmän luotettavuuteen vaikuttava tekijä on aineiston valinta. Aineistoa valittaessa tulee noudattaa tutkimuseettikkaa ja raportoinnin on oltava oikeudenmukaista ja rehellistä. Toteutuksessa käytetyt menetelmät ja prosessin eteneminen on kuvattava selkeästi ja läpinäkyvästi. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa prosessin toistettavuus on tärkeä luotettavuuden mittari. Tämän vuoksi tarkka prosessin etenemisen kuvaaminen on tärkeää. Luotettavuuden näkökulmasta tärkeää on myös, että tutkimuskysymys on eritetty selkeästi. (Kangasniemi 2013.)

Aineistoksi tähän opinnäytetyöhön on hyväksytty ainoastaan väitöskirjat, pro gradu -tutkimukset sekä YAMK -opinnäytetyöt. Aineisto sai sisältää enintään kymmenen vuotta vanhoja, eli vuosina 2008-2018 julkaistuja tutkimuksia, jotta niiden sisältämä tieto olisi ajankohtaista.

Aineiston haku on opinnäytetyössä pyritty kuvaamaan selkeästi vaihe vaiheelta taulukon avulla. Taulukon yhteydessä on kuvattu käytetyt hakusanat, tietokannat sekä sisäänotto- ja poissulkukriteerit. Näin aineiston hausta on pyritty tekemään mahdollisimman toistettavissa oleva menetelmä. Aineiston luotettavuutta mahdollisesti heikentävä seikka on, että uutta, alle kymmenen vuotta vanhaa tutkimustietoa löytyi hyvin niukasti ja aineisto jäi hieman toivottua suppeammaksi.

Myös aineiston analysointiprosessia on pyritty opinnäytetyössä kuvaamaan mahdollisimman selkeästi, jotta prosessi olisi mahdollisimman läpinäkyvä työn lukijalle. Viitteillä alkupe- räisilmauksiin pyrittiin lisäämään analyysin luotettavuutta. Tässä opinnäytetyössä alkupe- räisilmauksista on mainittu vain esimerkkejä, joka saattaa olla luotettavuutta heikentävä tekijä. Luotettavuutta saattaa heikentää myös tekijän kokemattomuus aineiston analysoin- nissa.

Ammattikorkeakouluille on laadittu opinnäytetöiden eettiset suositukset. Nämä suositukset pohjautuvat lainsäädäntöön sekä tutkimuseettisiin linjauksiin ja suosituksiin. Suositusten mukaan kaikkien ammattikorkeakoulujen tulee noudattaa Tutkimuseettisen neuvottelukun-

nan ohjetta hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja sen loukkausepäilyjen käsittelemisestä Suomessa. Tämän ohjeen mukaan ammattikorkeakoulujen vastuulla on huolehtia, että koulutus sisältää tutkimusetiikan ja hyvien tieteellisten käytäntöjen opetusta. (Arene 2017, 2-3.)

Opinnäytetyössä tulee kiinnittää huomiota tutkittavien henkilöiden henkilöturvaan ja tietosuojaan. Tämän vuoksi on tärkeää, että opinnäytetyön tekijä on perillä oikeaoppisesta henkilötietojen käsittelystä. Henkilötietojen käsittelyä määrittää myös henkilötietolaki 14-20 §.(Arene 2017, 6.) Tämä opinnäytetyö toteutettiin kirjallisuuskatsauksena, joten henkilötietojen vääränlaisen käsittelyn riskiä ei ole.

Tämän opinnäytetyön aineistona on käytetty toisten omistamia tutkimustuloksia, joten niiden tekijät, alkuperä ja lähteet tulee merkitä asianmukaisesti hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti. (Arene 2017, 11.) Opinnäytetyössä on pyritty eettisten suositusten mukaisesti merkitsemään käytetyt lähteet asianmukaisesti niin tekstiin, kuin lähdeluetteloon.

Lähteet

Painetut

Eteläpelto, A. & Onnismaa, J. 2008. Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Aikuiskasvatuksen 46. vuosikirja. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Hurme, T. 2013. Kansainvälinen sairaanhoitajakoulutus Suomessa - Kliininen harjoittelu ja ammatti-identiteetti opiskelijoiden kuvaamana. Itä-Suomen yliopisto.

Hyvönen, L. 2008. Ammatti-identiteetin muodostuminen uudelleenkoulutuksessa ja uudessa ammatissa. Tampere: Tampereen yliopisto.

Laakkonen, L. 2004. Hoitohenkilöstön ammatillinen kasvu hoitokulttuurissa. Tampere: Tampereen yliopisto.

Liimatainen, L. 2002. Kokemuksellisen oppimisen kautta kohti terveyden edistämisen asiantuntijuutta. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Linnainmaa, P. 2006. Ammatillinen kasvu psykiatriseksi sairaanhoitajaksi mielenterveyshoitotyön syventävissä opinnoissa. Tampere: Tampereen yliopisto.

Luukko, S. 2004. Innovatiivisessa työpajassa opiskelleiden lähihoitajien ammatti-identiteetin kehittäminen. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Nuutinen, S. 2008. Työssäoppimisen merkitys ammatillisen identiteetin rakentumiselle sosiaali- ja terveysalalla. Tampere: Tampereen yliopisto.

Opetusministeriö. 2006. Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, keskeiset opinnot ja vähimmäisopinnot. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 24.

Ora-Hyytiäinen, E. 2004. Auttajasta reflektiiviseksi sairaanhoitajaksi - Ammattikorkeakouluopiskelijan kasvu ja kehittyminen ammattiin. Tampere: Tampereen yliopisto.

Partanen-Rytilahti, M. 2008. Maahanmuuttajataustaisten sairaanhoitajaopiskelijoiden ammatillinen kasvu ja kehitys. Tampere: Tampereen yliopisto.

Romppainen, M. 2011. Hoitotyön opiskelijoiden merkitykselliset hoitamisen kokemukset ja niistä oppiminen kliinisessä oppimisympäristössä. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto.

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasa: Vaasan yliopisto.

Stolt, J. 2011. Opiskelijasta sairaanhoitajaksi - Käytännön harjoittelujaksot sairaanhoitaja-opiskelijan ammatillisen identiteetin rakentumisen tukena. Lapin yliopisto.

Sähköiset

Anita Saarainen-Kauppinen & Anna Puusniekka. 2006. KvaliMOTV - Menetmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 2.10.2018.

http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_2.html

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. 2017. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu 19.11.2018.

http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_ammattikorkeakoulujen_opinnaytetoiden-eettiset-suositukset.pdf?t=1526903222

Eriksson, E., Korhonen, T., Merasto, M. & Moision, E-L. 2015. Sairaanhoitajan ammatillinen osaaminen - Sairaanhoitajakoulutuksen tulevaisuus -hanke. Viitattu 5.11.2018.

<https://sairaanhoitajat.fi/wp-content/uploads/2015/09/Sairaanhoitajan-ammattillinen-osaaminen.pdf>

Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Oppimiskäsitykset: Konstruktivismi ja oppiminen. Viitattu 12.11.2018.

<https://oppimateriaalit.jamk.fi/oppimiskasitykset/oppimiskasitykset/konstruktivistinen-oppiminen/>

Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S-M., Pietiä, A-M. & Jääskeläinen, P. 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsennettyyn tietoon. Viitattu 22.10.2018.

<https://search-proquest-com.nelli.laurea.fi/docview/1469873650/3E6B62FA88684B90PQ/1?accountid=12003>

Kujala, M., Lipponen, V., Ruuskanen, I., Salminen, L. & Suikkala, A. 2008. Sairaanhoitajan koulutus tänä päivänä. Sairaanhoitaja-lehti 2/2008. Viitattu 22.10.2018

http://www.sairaanhoitajaliitto.fi/amatilliset_urapalvelut/julkaisut/sairaanhoitaja-lehti/2_2008/muut_artikkelit/sairaanhoitajakoulutus_tana_paiv/

Kyngäs, H., Elo, S., Kääriäinen, M., Kanste, O. & Pölkki, T. 2011. Sisällönanalyysi suomalaisessa hoitotieteellisessä tutkimuksessa. Viitattu 17.8.2018.

https://www.researchgate.net/publication/261723764_Sisallönanalyysi_suomalaisessa_hoitotieteellisessä_tutkimuksessa

Laurea-ammattikorkeakoulu. 2018. Opetussuunnitelmat. Viitattu 16.5.2018.

<https://laureaas.sharepoint.com/sites/linkfi/opintojenkulku/opintojensuunnittelu/opetussuunnitelmat>

Laurea-ammattikorkeakoulu. 2015. Opetussuunnitelma. Viitattu 16.5.2018.

<https://ops.laurea.fi/index.php/fi>

Laurea-ammattikorkeakoulu. 2011. Kehittämispohjaista oppimista - LbD-opas. Viitattu 16.5.2018.

https://www.laurea.fi/dokumentit/Documents/LbD_opas_Raij.pdf#search=lbd

Raij, K. 2014. Learning by developing action model. Viitattu 18.10.2018.

<http://www.laurea.fi/dokumentit/documents/36%20%20Raij%20%20LbD%20Action%20Model.pdf>

Sairaanhoitajaliitto. 2014. Opiskelu sairaanhoitajaksi. Viitattu 22.10.2018.

<https://sairaanhoitajat.fi/artikkeli/opiskelu-sairaanhoitajaksi/>

